

محراب

نمبر : ۲

۱ شباط ۱۳۴۱

صافی : ۲۶

محراب

اقتصادی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعه در
شاید يك آید بر نشر اول نور

مترجمان

اسلام تاریخی : حسین جاوید بک ترجمه ایستدیک تاریخ اسلام حقنه انتقاد ، یوسف ضیا
ایران ماصالی قریب حسین
آنادولو جغرافیاسته ساحلی بر باقیش ا . ب
تصوف دائما مظفر در « از میرلی اسماعیل حق بکه صوگ بر جواب » . . . شیخ صفرت
یر یوزنده و آنادولوده بوغداي منطقه لری م . شرف
جولده بر سجده « مابعد و صوگ » سمیر جمال اوره نوس
جانی آئنده بر فیلسوف « امیل سووستر » عبدالحمید هادی
یکی نشر ایدیلن اترل : قانت و فلسفه سی ، انتشار اسلام تاریخی ، اخلاق درس لری ، اسوان مجموعه سی ،
هلال اخضر جمعیتك بر مکتوبی .

شهرزاده بانئ : اوقاف اسلامیة مطبعه سی

۱۳۴۱ - ۱۹۲۰

سنه : ۲

پخشینه

صای : ۲۶

۱ شباط ۱۳۴۱

الده ايتديكى مكنسبات ايله آنادولو بشرىتك طريق تمدننه جوق ممتاز برموقع اشغال ايله مشدر. اوروپاده انسانلرك قبل التاريخ مغاره لوده اصرار حيات ايتدكلى زمانلرده توركيا آسايسنده يازيلر يازيليور، ييلديزلره باقيليور ايدى. هاتيتلر، نهلر، بيزانسلر سلجوق توركلرى تاريخده شانلى ناملر براقديلر. آنادولو توركلرى شبه جزيرده ياشايان اسلافك بارلاق موقعاتى كولكده براقه جق زرين سطرلرله بشرىت خاطره سنه قيد ايديله جك خارقلر ابداع ايتديلر. بالخاصه اسكى زمانلرده آنادولونك اهميتى دها بويوك ايدى. چونكه اوزمانلرده دكرك بويوكون ملتلى بربرينه قولايجه ربط ايتمى طولاييسيله ايفسا ايله ديكى مناقله وظيفه سى او قدر منكشف دكل ايدى. بونك ايجون آنادولو اسكى دنيا دائره افقنك مركزى تشكيل ايديور واو ملتلك بويوك مقياسده تجارت يوللرىنى و نقليات واسطه لرىنى احتوا و تأمين ايله يور ايدى. آنادولونك بالخاصه بر كذركاه اولمى طولاييسيله جوار اولكه لرله اولان مناسباتى بك مهم ايدى. ايران آقنلرى، اون بيكلرك رجعتى، اسكندر كير دورى، اهل ضليب هجوملى كچلى عصرلر اولدى. بر مدت آنادولونك دمير عمود فقريسى يرينه قائم بغداد خطى اطرافنده كى امپريالست سياست ماضى اوزرينه بر پرده چككمك ايسته دى. فقط زمان اونى ده غير طبعى جريانلر كى حاده دن كچيردى آلدى، كوتوردى.

كورديليوركه توركدن باشقه بوشرا ئطا قليمه آلتنده ياشايان اوله يور. تورك آنادولونك يرلىسى آسيانك نوبتجيسى و هرايكى عالم حرثنك واسطه انتقاليدر.

ا. ب

تصوف دائما مظفردر

ازميرلى اسماعيل حقى اقدى يه صوك بر جواب

تصوفك شعارى دائما ظفردر ايشته بوصوك مقابله جوابيه ده او سايه ده مظفردر. دها 'ول' تصوفك ظفرلرى « رساله سى ده ينه تصوفك بر كاتيله سراپا مقدساتك اثرلرى اوله رق تجلى ايتمش ايدى چونكه انتشارى عقينده عرفادن برانسان كاملك اهدا بيوردىغى منظومه تقريضى اشبو:

تصوفك ظفرلرى حقيقتك ظهوريدر

مقدسات اثرلرى طريقته ده نوريدر

مطلعيله ارباب كمالك شهادتلىنى تصوير ايدىوردى . شو مقابله جوابيه نك دخى فصل
منصور ومظفر اولديغنى شيمدى رأى العين كوره جكسكز . بوكره آنقره دن موقه استانبوله
كلشمده اخوان طريقتدن برذات « متصوفه نك سوزلر مى تصوفك ظفرلر مى » سرلوحه سياه
محراب مجموعه سنده جواب يازمقده اولديغى كزى سويلدى مجموعته نك ايكي نسخه سنده كي
سوزلر كزى كوردم « مستصوفه سوزلر » كندى تعبير كزى بىناء عليه كندى سوزلر يكزدر .
بيلرسكز كه ده اولجه جواب يازمغه چالشمش و آنجق ايكي فورمه يازوب كوندرد بيلمش
ايدى كز بو فورمه لر امضاي عاليكز له حالا يانمده محفوظ بولنمقده در بوكره محراب مجموعته سنده
انتشار ايدن سوزلر او مقاله لرده كي يازيلر له قارىشيق و بعضى لرلى آرتيقدره . هله مقدمه سنده كي
بى سروبى حكايه لر مناظره علميه نك بوتون بوتون بيكانه سيدر . ذاتاً بوديدى قوديلره جواب
ويره جك دكلم . بونلر عين عرفان ايله تدقيق ايدلر كه جوابلر ده دلالت التزاميه لرندن
برابر جه اكلا شلمقده در . انفعالات بشريه واديلرنده توغل ايدنلر غايت كشيف و كشافتك
ضغط شديدله مجلا بر ظلماتك دركاقى ايچينه دوشرلر كه هانكى طرفه دوزلر و باقسه لر
او قراكلقلرك شدتله پارلايان صحيفه لرنده كوره بيله جكلىرلى انجق كندى شخصيتلريدر .
بونلرك برهان قاطع و دليل ساطعى دخى ينه كندى سوزلر يكزدر ايشته سزه بر مثال :
كرك « الجرح والتعديل » و كرك « البرهان والدليل » اثر لرمده انانيقى يعنى بن شويلاهيم
بن بويلاهيم كى لاف و كذاف ايله بنلكى آگديره جق بر كله اولمديغى حالده « شيخ
اقتدى بو رساله ده اناسنه تماميله مغلوب اولمش » ديورسكز و بو سوزلر كزله او مظلم
آينه لرده انجق كندى كزى كورمش اولديغى كزى اعتراف ايدىيورسكز چونكه محرابك
۸۲۲ رقملى صحيفه سنده مسلككز حقنده ايراد ايديلن و محرابك بر بچق و اولجه كوندردىكلكز
فورمه نك ده بش صحيفه سنى اشغال ايدن خود فروشانه سوزلر يكز خدمات دينيه كز دن بختله
« جداً مفتخرم » انانيتكار پيشرويله باشلايه رق بنلكك هر تلندن چالمش و « يكرمى ايكي
سنه اول شاذليه طريقتدن ده خلافتنامه واردر » مقامنه ايرد كدن صو كرا « افكارم غزالينك
آثارندن ملهمدر » ادعاى عظمتك كورولتيسيله نتيجه لشمدر . ايشته محرابده انتشار ايدن
سوزلر يكزده كي اباطيلى برر برر بويلاه برهان و دليل ايله تشهير ايتمك غايت بسيط بر عمليه
ايسه ده اولجه يازوب كوندردمش اولديغى كز ايكي فورمه نك بالخاصه ايكنجيسنى او قودقدن
صوكره سويه علميه كز تماميله اكلا شلمقده بويلاه سويه لرده بولنان ذوات ايله بر دهامناظره
علميه ده بولنمقدن توبه كار اولمش ايدم . سببى عرض ايدم : استيضاح ، ايضاح و تفصيل ،

الشرح والتعديل ، الشرح والتحليل ، البرهان والدليل نامر بيه تعاطي ايديلن مناظرات علميه اثر لرمزك موضوعي : اول و آخر تصوف كتابلرنده كي احاديث شريفه در كچه مناظراتك دائره سي توسع ايلمش ايسه دهينه موضوعك مركزي اطرافنده دوران ايلمشدر . بيليرسكزكه ابتدای امرده جريده علميه ده بر قاعده علميه اوله رق « تصوف و اخلاق كتابلرنده احاديث نبی اوله رق كوستريلان اقوال ، محدثين عندنده حديث نبی دكلدر » ديلمش ايديكزا بزم بر استيضاح مزله مناظره يه كيريشلمش ایدی . مناظره آره سنده بويله بر قاعده اصوليه يي نروده كوروب نرودن آلدیغكزي مكرراً صور يوردق دائماً قاجمقلي مبهم جوابلر ويريورديكزالنهايتنده يازوب كوندرديككزمذكور فورمه لرك ايكنجيسنه ده بالذات بوقاعده نك واضعي اولديغكزي اعتراف ايتديكز . چونكه ايكنجي فورمه نك اللهی ايكنجي صحيفه سنده بوقاعده يي نصل استنباط ايلديككزي « بوسوز حديث كتابلرنده كي اقوال وقواعذك بر نتیجه سيدر نقول آتیه اهل انصافی بو نتیجه يه ایصال ایدر » سوزلريكزله حكايه ایدیورسكزدها صوكره او اقوالك برر برر نقل و تخریرینه باشلايورسكز ایراد ایدیلان نقللر بويله بر قاعده نك قبولنی استلزام ایدمك احكامی احتوا ایتمش اولسه یدی اهل انصافی بلكه اویله بر نتیجه يه ایصال ایدم بیلیردی . فقط اصل غرابت و بنمده توبه كار لغمی انتاج ایدن یأس و ندامت بو نقطه ده دكلدر . تكرار ایدیورم اونو توبه لم موضوعهمز تصوف كتابلرنده كي احاديثدر . ايكنجي فورمه نك اون صحيفه لك مساحه سنی اشغال ایدن وشورادن بواردن التقاط ایدیلان نقللر دخی هب كتابلره واحاديثه تعلق ایدن عباره لردر كه اهل انصافی اویله بر نتیجه يه ایصال ایتمی امیدیه یازلمشدر . بونلر عراقینك سوزلریله باشلامش و خطیبكده بر سوزیله نهایت بولمشدر . باشلانغچنده « قال العراقی ولونظر احدهم فی بعض التفاسیر المصنفة لایحل له التقل منها لائن كتب التفاسیر فیها الاقوال المنكرة والصحيحة ومن لم یميز صحیحها عن منكرها لایحل له الاعتماد علی الكتب » نقلی ایله باشلایه رق بومثللو نقللرك توالیسندن صوكره نهایتنده دخی « قال الخطیب ذكر ابو طالب اشياء منكرة مستشعبة فی الصفات » دینیلیور و بونقللری متعاقباً « ایشه ذكر اولنان مأخذ لردن اكلایشیله جنی اوزره تصوف كتابلرنده اصلی اولیان احاديث واردر » دیمكه كویا قاعده مذكوره اثبات ایدلمش اولیور . یالكز بزی جداً دوشندیرن اك مهم نقطه غرابت : بو نقللرك اراسنه قاریشان شاب امرد نو جوانلره قارشو محبوب پرستانه و خطرناك وضعیتلردر . چونكه اورتهلرنده « قال القشیری من اصعب الافات فی هذه الطریقة صحبة الاحداث » عباره سی :

حديث السن نوجوانلرله ارقداشلىقك طريقته اكچتين آفتلردن اولديغنى صراحة كوستريور
 كوزل اما بويله كنچ وكوزل چوجقلرك تصوف كتابلريله وتصوف كتابلرنده روايت
 ايديلان احاديث ايله وجه مناسبتلرني وهله اولاده يمين ايدرمد كه اكلايه مدم . فقط براز
 تاملدن صوكره ايشي اكلايجه سزكه بويله مطول برمنظرهيه كريشمش اولديغمه بكچوق
 ندامتلا ايلدم هيچ شبهه يوقدر كه تصوف كتابلري وتصوف كتابلرنده كي حديثلر حقهده
 هر نه دينلمش ايسه راست كله هر كتابدن، شورادن بورادن التقاط ايديليز كن رساله قشيره ده
 « ومن اصعب الافات في هذه الطريقة محبة الاحداث » عباره سني كورنجه احداث ايله احاديثي
 فرق ايتيه رك صوفيه نك اكچتين آفتلري احاديث ايله اشتغال ايتك اولديغنى ذهبايله نقلرك
 اراسنه صيقيشديرلمشدر . احداث ايله احاديثي فرق ايتيه ن بر ذات ايله علوم عاليه دينيه
 وعربيه نك مسائل مهمه سنده مناظرهيه كريشمكدن بنم يرمده سزده اولسه كنز ندامت
 ايدر ونم كي توبه كار اولورديكز ارتق بوكا قارشو نقدر دوشونجه لره وارسه كنز محراب
 مجموعه سنده انتشار ايدن سوزلريكنز كي سفسطه كارانه بر جواب اويديره منسكنز زيرا
 احداث ايله احاديثك عدم تميزي لسان عربي به قارشو جهل محضك عادتاً بر جرم مشهوديدر .
 احداث واحاديثك مشابهت لفظيه لرندن باشقه شاب امر دلرك بويله برمنظره علميه ايله ده
 هيچ بر مناسبتلري يوقدر مناظرات متقدمه دن عربيه قارشو في الواقع خبط وخطالريكنز
 اكلاشلمش ايسه ده احداث ايله احاديثي فرق ايتيه جك بر در كه ده اوله بيله جكي اصلا خاطر مه
 كلامش ايدى اولدجه حسن ظنك دوامنه بناءً او خبط وخطالريكنزه تليح ايدم بيلمك ايچون
 نزا كته! رعايتله حافظ شيرازينك:

سخن شناس نه دلبرا خطا اينجاست
 چوبشنوي سخن اهل دل مكو كه خطاست

بيتيله تمثلا ايدلمش ايدى .

شوبيتك بوجوابنامه ده دخی ایرادی دولایسیله استادانه اخطارات كنزي اونوده رقی
 نزاكت كلمه سته تكرار استعماليله ينه بويوك پرخطای ادبی ارتكابنده بولنش اوليورم
 فورمه لريكنزه البرهان والدليل رساله سندن « انجق نزا كته رعاية ائمه حديث اويله برقاعده
 قبول ايتمشلر ايسه مأخذينك ارئه سيله تنوير من النامس ايدلمشدر » سوزلريني نقل ايدر كن
 (نزاكت) كلمه سته اشارتله نازك فارسيدر نزاكتك عربجه معناسي يوقدر ديورسكنز .

كورپورسكيزكه محاورات و مراسلاتمى هې تركجه وقوعبوليور عربى برعباره آرمسندە
 تراكت كلاسنى ايراد ايتمش اولسه يدم بوكله نك عربجه معناسى يوقدر ديه بيليرديكيز نازك
 فارسيدر ديورسكيز اما غالبا تراكتدن اكلامبورسكيز چونكه تراكتك نه اولديغنى
 سويليورسكيز اشتقاق اصوله توفيقاً نازك تراكتدن ياخود تراكت نازكدن مشتق دكلدر
 بونلرى ده احداث ايله احاديث كې براشديرمك تراكتسزلكدرد شو تراكت كلاسنىك
 نه اولديغنى وترجه مزده نصل قوللا نيلديغنى برمقاله ادبيه ايله بيان بيوره جق اولورسه كز نى ده
 باشقه لر نى ده منتدار ايدرسكيز بوكله نك ترك ادبياتنده اساتذده ادب طرفلرندن استعمال
 ايدلديكى بيلديكم ايچون مشار اليهمى انحق تقليد ايتمش ايدم فضولى مرحوم :
 واركل بر كنده هم الحق تراكت برله رنك ليك جان پرور لب لعلك كې شيرين دكل
 بيتيله سوديكىك دوداقلرنده طاتلى تراكتلر لطفلر نى كل ياپراقلرينك رنكلرنده
 كوره منور . شاعر نديم ايسه :

حده دن كچمش تراكت ياك بال اولمش سكا

مى سوزولمش شيشه دن رخسار آل اولمش سكا

وصف نازكترينى ايله تراكتى بيله نازكشديريور شيخ الاسلام يحيى افندى به كلنجه :

غنجه يي آچمش تراكته نسيم نوبهار

بلبل شيداسوينسون بويله برهرازى وار

سوزلريه تراكتى نوبهارك نسيمنه ترفيق ايديور. علماً وادباً معظم و محترم مشار اليهم
 استادلر مزعجيا تراكتى نصل بركله اولمق اوزره قوللانمشلردر. تركجه ميدر فارسيميدر يوقسه
 عربجه ميدر نه در تاريخچه سى نصلدر ؟ بوكون دارالقونمىك الهيات وادبيات فا كولته لرى
 مدرسلرندن سكيز حمد اولسون تركيا شمول بر شهرتكيز واردر. همده قرآن عظيم الشانك
 تركجه يه ترجمه سيله بيله اوغراشيورسكيز ديمك ايسترم كه عربجه وترجه ده اختصاص اربابندن
 بولنيورسكيز شو كله حقنده تدقيقات لغويه وادبيه كزى نشر ايتسه كز هر كسك آكلايه
 ميه حفى وهر قفانك قاورياه ميه جنى كتب صوفيه و اصول حديث وقواعد عربيه يه عائد متروك
 ومعتل مباحثات ميه ايله اوغراشمقدن گر ك عامه ايچون و كرك بىك ايچون ده نافع
 دكليدر ؟ عامه ايچون ده نافعدر چونكه حقيله ادراك واستفاده ايتمش اولورلر سىك ايچون ده
 ده نافعدر چونكه آسوده دوشنجه لره يورولميه جق دماغه كز قرآن كريم ترجمه سنده

دها متیقظ بولنمش اولور دماغ یورغونلغی صدمه سیله احداث واحادیثك التباس فاحشی
مثلاً بر خطای منکر قرآن کریمك ترجمه سنده دخی العیاذ بالله تعالی سرزده ظهور
اوله جق اولورسه مجازات مغویه سنك معآبات صوریه سنه نسبت ایدلیه جك درجه لرده
شدید و مدید اوله جغنی اخطار اتمکله خیر خواهانه بر وظیفه دینییه ایفا ایلش اولق
امیدنده یم خصوصیه یکر می سنه دئبری طریقت شاذلیه دن خلافتنامه سی اولان بر ذاتك
دنیوی و اخروی مسئولیتلردن توقی ایده بیلمسی ایچون بویه بر اخطارك تقدیر قیمتدار
اولدیغی سرزده تقدیر ایدرسکمز همان خیر و شری یارادان حق تعالی حضرتلری جمله مزی
احداثك صحبتلرندن واحادیث موضوعه روایتلرندن محافظه بیورسون .

اورفا مبعوثی

شیخ صفوت

یر یوزنده و آنادولوده بوغدای منطقه لری

انسانلر ؛ یر یوزنده آرتدقچه غدائی استهلاکاتك مقداری ده چوغالیور . بونك نتیجه سی
بر چوق اقتصادی حتی سیاسی حادثه لر تولید ایدیور . بالخاصه انسانلرک یومی غداسنی
تشکیل ایدن ابتدائی ماده لرک (بوغدای ، پاتاس ، شکر ..) فقدانی ویا استحصالاتنك
نقصانی بو حادثه لر آره سنده اُک مهمنی تشکیل ایدر .

بر طرفدن مشهور اقتصاد جیلردن مالتوسك قانونی وجه ایله غمرا - انسانه آره سنده
طبیعه دائماً آرتان براوچوروم پیدا اولمسی (نسبت هندسیه) بو حاله سببیت ویردیکی کبی
ثرونك ده کیتدکجه محدود آلرده طولانمسی ویا صنایعك ترقیسی دولایسیله مواد ابتدائی دن
مهم بر قسمك متکامل بر شکلده یوکسک صنف خلقك آرزو و احتیاجلرینی تطمینه دوغرو
توسعی [پاسته و طاتلجیلق] بعضاً آده مواد ابتدائی غدائی استحصالاتی تنقیص ایدن
عوامل خارجی نك مداخله سیله ندرتی آره صره قحط و غلا و بحرانلری حصوله یاردیم
ایتمکده در. بوندن اُک زیاده متضرر اولان خلق ایسه دائماً اقامه قانونلریله جمعیتك بویولده کی
طبیعی ویا صنعی سوء قصدلرینه قارشو احتیاجاتی دائماً کوچولتمک ویا ده اسیطلشدیرمکله
جواب ویره ن ، حیاتی عضله سنده کی قوته مدیون اولان اقتصادی موقعی ضعیف کیمسه لر
(متوسط و آشانی طبقه) هدف اولمقده در .